ARTA MUZICALĂ, CATEGORIE A CUNOAȘTERII ÎN VIZIUNEA LUI DIMITRIE CANTEMIR

MUSICAL ART, A CATEGORY OF KNOWLEDGE IN THE VISION OF DIMITRIE CANTEMIR

Victor Ghilaș, dr. hab., Institutul Patrimoniului Cultural

„Muzica este mediatorul dintre viața spirituală și cea a simțurilor”

Ludwig van Beethoven

Opera lui Dimitrie Cantemir conține o bogată încărcătură nu doar de cunoaștere științifică, ci și una de cunoaștere artistică. În arta muzicală, savantul de formație enciclopedică vede o modalitate specifică de gândire în căutarea frumosului, o gândire bazată pe cunoașterea de esență reflexivă, care comportă trăiri subiective, determinate de subtilitatea exprimării pe calea sunetelor. Astfel, pentru a explica fenomenul muzical, D. Cantemir apelează la unul din principiile de cunoaștere filosofică, acordând prioritate factorului rațional în comprehensiunea creației artistice-muzicale.

Actul de creație, în concepția cantemiriană, este perceput ca o manifestare a activității umane de gândire și exprimare prin mijloace specifice, acestea fiind imaginile artistice de mare profunzime și perspicacitate a formei melodice, aidoma unor manifestări de pură esență filosofică. Referințele artistice-muzicale în „Istoria ieroglifică”, „Cartea științei muzicii”, „Metafizica” indică asupra sensului filosofic atribuit de D. Cantemir unor noțiuni, raportate indirect la fenomenul artistic-sonor („theorie”, „praxis”, „canon” ș.a.). Totodată, reflectând asupra muzicii ca materie a introspecției filosofice, alături de alte preocupări din sfera spirituală, eruditul cărturar explică și alți termeni sau noțiuni culturale („theatru”, „tragedie”, „come-

die", „melodie", „harmonie", „viers", „liră" ș.a.) proprii artei sonore. Glosarea acestora, întreprinsă în "Istoria ieroglifică", este inserată în indexul de neologisme, reprezintând o achiziție importantă pentru limba română, fapt ce i-a îmbogățit substanțial lexicul activ. Făcând o privire de sinteză asupra celor menționate, putem constata că, prin contribuțiile sale la aria investigată, Cantemir se prezintă un adept convins al cunoașterii fenomenului muzical-artistic de pe pozițiile gândirii științifice, orientându-l în așa fel la joncțiunea meditației filosofice.

„Music is the mediator between the spiritual life and that of the senses"

Ludwig van Beethoven

Dimitrie Cantemir's works contain a rich load not only of scientific knowledge, but also of artistic knowledge. In the art of music, the encyclopedic scientist sees a specific way of thinking in the search of beauty, a thinking based on the knowledge of reflective essence, which involves subjective feelings, determined by the subtlety of expression through sounds. Thus, in order to explain the musical phenomenon, D. Cantemir appeals to one of the principles of philosophical knowledge giving priority to the rational factor in comprehending the artistic-musical creation.

The act of creation, in the Cantemirian conception, is perceived as a manifestation of human activity of thought and expression through specific means, these being artistic images of great depth and insight of the melodic form, similar to manifestations of pure philosophical essence. The artistic-musical references in „Hieroglyphic History", „The Book of Music Science", „Metaphysics" indicate on the philosophical meaning attributed by D. Cantemir to some notions, indirectly related to the artistic-sound phenomenon („theory", „praxis", „canon", etc.). At the same time, reflecting on music, as a matter

of philosophical introspection along with other concerns in the spiritual sphere, the erudite scholar also explains other cultural terms or notions („theater", „tragedy", „comedy", „melody", „harmony". „viers"„lyre", etc.), typical for the art of sounds. Their glossary, undertaken in 1Hieroglyphic History", is inserted in the index of neologisms, representing an important acquisition for the Romanian language, a fact that has substantially enriched its active lexicon. Making a brief synthesis of the above mentioned, we can state that, through his contributions to the investigated area, Cantemir presents himself as a convinced follower of knowing the musical-artistic phenomenon from the positions of scientific thought, thus orienting it to the junction of philosophical meditation.

Cuvinte cheie: *D. Cantemir, cunoaştere filosofică, cunoaştere artistică, fenomenul muzical-artistic*

Key-words: *D. Cantemir, philosophical knowledge, artistic knowledge, the musical-artistic phenomenon*